

Handlingsplan for økologisk landbruk i Trøndelag 2006-2010

Foto: Bjørn L. Andreassen

Utarbeidet av
Fylkesmannens landbruksavdeling i Nord-Trøndelag
Fylkesmannens landbruksavdeling i Sør-Trøndelag
November 2006

Forord

Handlingsplan for økologisk landbruk i Trøndelag 2006-2010 er utarbeidet etter initiativ fra Landbruksavdelinga hos Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og Avdeling for landbruk og bygdeutvikling hos Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Arbeidet med planen er gjennomført sammen med sentrale aktører i fylket, gjennom Referansegruppe for økologisk landbruk i Trøndelag. Det har vært en god og grundig prosess rundt utarbeidinga av planen. Kommunene har ikke vært direkte involvert i utarbeidelsen av planen, men er allikevel viktige samarbeidspartnere i den økologiske satsinga. I likhet med fylkesmennene er de ansvarlige for gjennomføring av nasjonal landbrukspolitikk.

Handlingsplanen har vært ute på høring hos kommunene, fylkeskommunene, faglagene i landbruket, samvirkeorganisasjonene, forsøksringene, Grønn Hverdag og Oikos Midt-Norge. Vi har mottatt åtte uttalelser på høringsutkastet.

Fylkesmennene prioriterer sine midler til oppfølging av tiltak i regionale handlingsplaner for økologisk landbruk med utgangspunkt i handlingsplanen. Tiltaksdelen av planen vil bli revidert hvert år.

Planen er den tredje handlingsplanen for økologisk landbruk i regionen. Den første ble utarbeida i 1999. Målsettinga med å utarbeide en ny handlingsplan har vært at regionen fortsatt skal framstå som ledende i landet på økologisk produksjon og at en nå også skal få fart på omsetninga av økoprodukter i landsdelen. Gjeldende nasjonale mål innen økologisk landbruk er ambisiøst, og alle gode krefter må derfor forenes både innen produksjon og omsetning for å komme i mål.

15.11.2006

Tore Bjørkli

Bjarne Haug

Landbruksdirektør i Sør-Trøndelag

Landbruksdirektør i Nord-Trøndelag

Innholdsfortegnelse

1	Bakgrunn	4
1.1	Regjeringas langsiktige målsetting	4
2	Evaluering av forrige handlingsplan (2002–2005)	5
2.1	Arealmålet.....	5
2.2	Kornarealmålet.....	5
2.3	Omsetningsmålet.....	5
2.4	Samspillsmålet	5
3	Muligheter og utfordringer	6
3.1	Produksjon	6
3.1.1	Planteproduksjon	6
3.1.1.1	Grovfôr.....	6
3.1.1.2	Fôrkorn.....	6
3.1.1.3	Matkorn.....	7
3.1.1.4	Potet	7
3.1.1.5	Grøntproduksjon	8
3.1.2	Husdyrproduksjon	9
3.1.2.1	Melkeproduksjon	9
3.1.2.2	Storfekjøtt	9
3.1.2.3	Sau	10
3.1.2.4	Svinehold	11
3.1.2.5	Egg og fjørfe	11
3.2	Marked	12
4	Målsettinger og tiltak.....	13
4.1	Hovedmål.....	13
4.2	Delmål.....	13
4.3	Tiltak for perioden 2006 – 2007	13
4.4	Aktørene i handlingsplanen	14
	Vedlegg 2 Status for økologisk landbruk i Trøndelag	21
	Vedlegg 3 Økologisk areal og søkere i Sør- og Nord-Trøndelag 2005	25
	Vedlegg 4 Kart over økologisk drevet areal i Trøndelag i 2005	29
	Vedlegg 5 Kart over økologiske driftsenheter i 2005	31

1 Bakgrunn

Økologisk landbruk er et satsingsområde i norsk landbruk. Den sittende regjering har en målsetning om 15 % økologisk produksjon og forbruk innen 2015 (Soria Moria-erklæringa 2005). I Embedsoppdraget fra Landbruks- og matdepartementet til fylkesmennene for 2006 er fylkesmannsembetene bedt om å revidere og oppdatere handlingsplaner for utvikling av økologisk landbruk og koble disse til regionale næringsstrategier. Embetene skal i tillegg samhandle med næringa, være pådrivere og skape møteplasser for utvikling av økologisk landbruk.

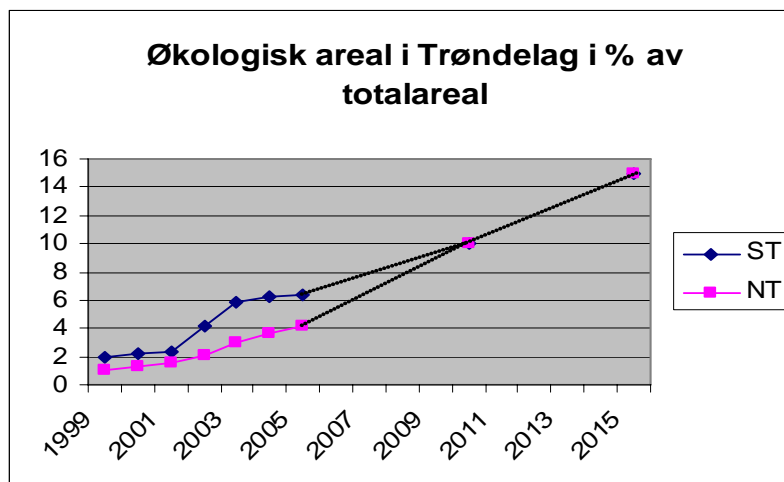
Handlingsplan for økologisk landbruk i Trøndelag 2006–2010 er utarbeidet for å gi en omforent beskrivelse av muligheter og utfordringer innen økologisk landbruk i de to trøndelagsfylkene, og videre presentere tiltak som ønskes gjennomført i planperioden. Planen avløser tidligere plan for perioden 2002–2005. Fylkesmennene i de to fylkene har hatt ansvar for utarbeidelse av handlingsplanen, sammen med faglagene, forsøksringene, Oikos Midt-Norge, Grønn Hverdag og samvirkeorganisasjonene i Trøndelag.

Handlingsplanen gir også føringer for hvordan den årlige bevilgningen fra Statens landbruksforvaltning til oppfølging av handlingsplaner for økologisk landbruk skal disponeres.

Under utarbeidelse av planen er Statens landbruksforvaltnings (SLFs) *Handlingsplan for økologisk produksjon og omsetning* (nasjonal plan), Rådet for økologisk landbruksproduksjons forslag til nye strategier i revidert nasjonal handlingsplan, SLFs rapport *Produksjon og omsetning av økologiske landbruksvarer* (juni 2006) og Jordbruksavtalen 2006 brukt som støttedokument.

1.1 Regjeringas langsiktige målsetting

Regjeringas mål om 15 % økologisk produksjon og omsetning innen 2015 er ei ambisiøs målsetting. Figuren under viser hvordan utviklinga av økologisk areal i de to Trøndelagsfylkene har vært fra 1999 og fram til 2005, og hvordan utviklinga må være hvis Trøndelag skal ha sin andel av den økologiske produksjonen, med utgangspunkt i målet om 15 % produksjon innen 2015.

Figur: utviklinga av andel økologisk areal fra 1999 til 2005 og videre fram til 2015.

Figuren viser at omleggingstakten i våre fylker må økes noe, hvis 15 % -målet skal nås på produksjonssida i løpet av kommende 10-årsperiode.

2 Evaluering av forrige handlingsplan (2002–2005)

Det er nå fem år siden forrige handlingsplan for Nord- og Sør-Trøndelag ble utarbeidet. Tiltaksdelen er revidert hvert år, men vi har ikke hatt noen fullstendig gjennomgang av planen.

Målsettingene i forrige plan (for 2002–2005) ble formulert slik:

1. Det økologiske arealet i Trøndelag skal være 8 % av totalt jordbruksareal i løpet av 2005.
2. 5 % av det totale kornarealet skal være økologisk i løpet av 2005.
3. Alt som produseres økologisk skal omsettes som økologiske produkter. Det er et mål å få kort avstand mellom produsent og foredler.
4. Det skal jobbes for et aktivt samspill mellom produktutvikling og markedsutvikling.

2.1 Arealmålet

I 2005 var det økologisk drevne arealet i Trøndelagsfylkene i overkant av 97 000 daa, noe som tilsvarer 5,9 % av totalarealet. For fylkene hver for seg var arealtallene 54 000 daa (Sør-Trøndelag) og 43 000 daa (Nord-Trøndelag), mens øko-prosenten var på henholdsvis 7,1 og 4,8. Det er fremdeles ei positiv utvikling innen økologisk landbruk i regionen. Når vi ser på i økologisk drevet areal i perioden fra 2001 til 2005, har det økt med 113 % i Nord-Trøndelag og 63 % i Sør-Trøndelag. Dette er over landsgjennomsnittet, hvor økningen har vært 54 %. Utviklinga av økologisk produksjon har dermed vært mer positiv i Trøndelag enn i resten av landet, men målsettinga om 8 % areal ble ikke nådd i forrige planperiode.

2.2 Kornarealmålet

Det økologiske kornarealet lå i 2005 i Sør-Trøndelag på 4,7 % og i Nord-Trøndelag på 3,8 % av totalt kornareal, og for Trøndelag sett under ett på 4,1 %. Vi har med andre ord ikke nådd målsettingen om 5 % økologisk kornareal innen 2005, men vi ligger foran landsgjennomsnittet på 1,9 %. Siden 2001 har vi i Trøndelag hatt en økning på ca. 1 % -poeng økologisk kornareal.

2.3 Omsetningsmålet

Målsettinga om at alt som produseres økologisk også skal omsettes som økologiske produkter, var et ambisiøst delmål i forrige handlingsplan. Dette målet ble ikke nådd innen 2005.

Det er gjennom flere år og i flere prosjekter arbeidet sammen med markedsaktørene for å få økt interessen omkring økologisk landbruk. Det har imidlertid vist seg at det tar tid å få resultat ut i markedet og at det er ei utfordring å få store aktører til å starte opp med relativt små kvanta. Trenden er likevel positiv, og en kan se endringer i holdning hos de store markedsaktørene.

Enkelte store aktiviteter som *For helse, glede daglig brød... Økologisk mat i sykehus* (prosjekt med storkjøkkenmat på St. Olavs hospital) i regi av Norsøk/Bioforsk økologiske, og aktiviteten rundt Rørosmeieriet var i startfasen i 2001. Disse aktivitetene har ført til økt interesse i markedet, men det er fortsatt behov for tiltak for å få omsatt de økologiske produktene som økologiske.

Gjennom prosjektet *ØkoKOST – Fra økologisk korn til økologisk ost*, i regi av Trøndelag økologiske forsøksring og Midtnorsk økoring (nå: Trøndelag forsøksring og Trøndelag landbruksrådgivning) ble det arbeidet både med økologisk korn og melk. Produksjonen av økologisk melk i området har økt, og mye av årsaken kan tilskrives innsatsen i prosjektet. Deler av melkeproduksjonen ligger imidlertid utenom klyngeområdene der det utbetales merpris for økologisk melk, selv om TINE nå har utvida klyngeområdet sitt en del i Trøndelag. Satsinga fra TINES side på å øke produksjonen vil foregå innenfor øko-klyngene i tida som kommer.

Den økologiske kornproduksjonen i regionen hadde en økning i forrige planperiode. Det har medført at det er etablert flere kornmottak og oppstart av en kraftfôrproduksjon (Sundnes på Inderøy), samt ett anlegg for blanding av kraftfôr fra eget korn (Lundamo i Melhus)

2.4 Samspillmålet

Når det gjelder samspill mellom produktutvikling og markedsutvikling har aktivitet i de to prosjektene *For helse, glede daglig brød... (sykehusprosjektet)* og *ØkoKOST* medført god kontakt mellom produsentmiljø, foredlings- og omsetningsledd. I sykehusprosjektet har produsenter av grønnsaker og potet fått innspill på produksjonen fra

kjøkkenet på sykehuset, noe som har medført bedre kvalitet på varene. *ØkoKOST* har resultert i god kontakt mellom produksjonsmiljø og TINE/Felleskjøpet Trondheim (FKT). Denne kontakten har medført gode prognoser på melkeleveranse som TINE har benytta seg av i sine planer for disponering av den økologiske melka og signaler om optimal sammensetning av kraftfôr til bruk for FKT. Gjennom *ØkoKOST* ble det utvikla et nytt økologisk kraftfôrslag til drøvtyggere hos FKT, som nå selges over hele landet.

Prosjektet *ØkoKOST* ble også oppstarten til årlige møter mellom kontrollorganet Debio og veilederne i TINE, samt forsøksringledere innen økologisk landbruk. Dette har bidratt til at gårdbrukerne får en mer samordna veiledning enn tidligere, og det har skapt en felles forståelse rundt regelverket blant aktørene.

Gjennom møtene i referansegruppa for handlingsplanen (ca. to møter i året) har det vært god kontakt mellom aktørene; faglagene, samvirkeorganisasjonene, Oikos Midt-Norge, forsøksringene og fylkesmannsembetene. God kontakt er avgjørende for samhandling i kjeden for økologiske produkter fra jord til bord. I inneværende planperiode vil vi forsøke å forsterke denne kontakten ytterligere.

3 Muligheter og utfordringer

På et møte med alle berørte parter i Trondheim i mars i år, ble videreutvikling av økologisk landbruk i Trøndelag diskutert og det ble konkludert med behov for to satsningsområder:

- arbeide med markedssida og økonomi.
- arbeide med å øke antall økobønder, blant annet ved å definere nye økologiske melkeklynger og øke informasjon/motivasjon.

3.1 Produksjon

Erfaringene med økologisk produksjon så langt har vist at omlegging fra konvensjonell til økologisk drift er faglig krevende, og en god rådgivningstjeneste er helt avgjørende for at den som legger om skal lykkes. I Trøndelag har forsøksringene og Produsenttjenesten i TINE opparbeidet mye kompetanse på området som det må bygges videre på. Erfaringer viser også at aktivitet skaper interesse. Det er tydelig av markdager og faglige arrangementer bidrar til å øke interessen for økologisk landbruk blant produsentene.

3.1.1 Planteproduksjon

3.1.1.1 Grovfôr

I Trøndelag er det mange områder med gode forhold for økologisk grovfôrproduksjon og kunnskapen om produksjonsmetoden er høy blant aktørene. Jordbruksarealene består i stor grad av fruktbar jord som lett kan gå inn i et økologisk omløp, særlig i de lavereliggende strøk av fylkene. Økologisk grovfôr kombinert med økologiske melkeproduksjon bør derfor ha forutsetninger for vesentlig vekst i trøndelagsregionen.

Dyrking av kløver, som er en sentral vekst i økologisk grovfôrdyrking, kan imidlertid være vanskelig å få til ved hard og sein høstbeiting, med utgangspunkt i de artene og sortene som finnes i dag. En slik driftsform vil medføre at kløveren får problemer med å overvintre. Dette er et problem på sauebruk, men også på gårder med kjøttproduksjon på storfe.

Sett under ett vil de dyrkingsmessige forholdene i liten grad legge begrensinger for omfanget av økologisk grovfôrproduksjon i Trøndelag, og med avsetningsmuligheter og tilfredsstillende pris på husdyrproduktene vil denne produksjonen kunne utvikles ytterligere.

Konklusjon:

Trøndelag har gode forutsetninger for å forbli ledende i landet på økologisk grovfôrdyrking, og har dermed et godt utgangspunkt for økologisk grovfôrbasert husdyrproduksjon.

3.1.1.2 Fôrkorn

Innen økologisk kornproduksjon er det etter hvert opparbeidet god kompetanse hos gårdbrukere og i forsøksringene. Dagens pris og tilskuddssystem gjør at økonomien i økologisk kornproduksjon oppleves som god.

Økning av prisnedskrivningstilskuddet på kraftfôr til 60 øre/kg (Jordbruksoppgjøret 2006) gjør at risikoen for kornmottaker reduseres.

I produksjonen av økologisk korn kan man bruke en rimelig mengde konvensjonell husdyrgjødsel (inntil 8 kg totalnitrogen). Med den gode tilgangen på husdyrgjødsel i kornområdene i Trøndelag, har vi meget gode forutsetninger for produksjon av økologisk fôrkorn. Et betydelig grovfôrbasert husdyrhold i kornområdene betyr også at en kan ha grovfôr og korn i omløpet. Dette er meget gunstig med tanke på ugas- og sykdomsbekjempelse i økologiske kornåkrer.

Utfordringene innen fôrkornproduksjonen er å få balanse i markedet, det vil si like stor avsetning av korn som produksjon. Til tross for statlig prisnedskrivning må det derfor etableres mer kraftfôrkrevende kjøttproduksjon i regionen, hvis potensialet skal utnyttes på kornproduksjonssida.

Selv om de klimatiske forhold i Trøndelag tilsier at bygg er den mest aktuelle kornarten, er de praktiske forhold i økologisk kornproduksjon også godt egnet for dyrking av havre. Havre kan være en aktuell vekst der det er dårlig næringsforsyning. Bygg er imidlertid det kornslaget som er mest anvendt i kraftfôr til storfe, og bør derfor stimuleres framfor havre. Økt produksjon av bygg bør også resultere i ei utvikling av kraftfôrkrevende husdyrproduksjon. Kraftfôr til svinekjøttproduksjon er i stor grad basert på bygg, og det bør derfor utvikles et økologisk svinekjøttmiljø i regionen.

Fôrvekste er også en aktuell art i de beste områdene av regionen. Kveite er en viktig bestanddel i kraftfôr til fjørfe. Mer proteinrike fôrvekster som erter har et begrenset dyrkingsområde, men kan være aktuelle i de beste kornområdene. Disse vekstene vil kunne gå inn som proteinkilde til økologisk kraftfôr, og øke sjølforsyningsgraden der.

Det varsla kravet om egne håndteringslinjer for kraftfôr fra 2008 vil bli en stor utfordring for kraftfôrindustrien hvis det blir iverksatt. Med utgangspunkt i det volum økologisk kraftfôr vil få i overskuelig framtid, vil denne bestemmelsen medføre grunnlag for kun ett anlegg økologisk kraftfôranlegg i Trøndelag, noe som vil medføre kostbar inntransport og dermed høyere kraftfôrpris.

Konklusjon:

Regionen har gode forutsetninger for å være ledende i landet innen økologisk fôrkornproduksjon. Bygg og havre er de kornartene vi har best forutsetninger for å produsere økologisk.

3.1.1.3 Matkorn

De dyrkingsmessige forhold for mathvete er begrenset i Trøndelag. Likevel er det et visst potensial i de mest gunstige områdene. Økologisk hvetedyrking krever skiftebruk, helst med engvekster eller belgvekster for å holde sykdommer i sjakk, noe vi har muligheter til med husdyrproduksjon og grovfôrproduksjon i tilknytning til kornområdene. I et begrensa omfang kan produksjon av økologisk havre og bygg også være aktuelt i vår del av landet. En strategi på kort sikt kan også være å stimulere til dyrking av fôrerter i de beste kornområdene i Trøndelag.

Konklusjon:

Produksjon av økologisk matkorn i Trøndelag bør utredes i planperioden. På sikt er det ønskelig at mottaksapparatet legger til rette for økologisk matkornproduksjon. I de beste kornområdene bør det i planperioden også påvirkes til økologisk produksjon av proteinrike fôrvekster som erter.

3.1.1.4 Potet

Den økologiske potetproduksjonen i regionen er relativt liten. Tyngdepunktet for potetproduksjonen i Trøndelag finner vi på Innherred, på Frosta og i Melhus, samt produksjon av mandelpotet i Oppdalsregionen, og settepotet i Overhalla. Økologisk potetproduksjon er agronomisk krevende med hensyn til ugras og sykdommer.

De dyrkingsmessige forholdene er til stede for en økning av den økologiske potetproduksjonen i Trøndelag. Kunnskapsnivået om produksjonsmetoden blant produsentene og i forsøksringene er på et høyt nivå. En

begrensende faktor har til nå vært å oppnå sikre leveranser til en god pris. Dette er forhold som må løses hvis omfanget av produksjonen skal økes vesentlig. I tillegg er det behov for formidling av tilgjengelig kunnskap om dyringsmessige forhold i produksjonen, spesielt knytta til tørråte og kvalitet (mørkfarging og kolv).

På Inderøy er det nå et anlegg som videreforedler potet (Hoff/Sundnes). Her foregår det produksjon av økologisk potetmel. Det ville også kunne være mulig å utvikle økologisk potetchips og potetgull for konsummarkedet.

Konklusjon:

Trøndelag har gode forutsetninger til å dyrke sin andel av økologiske poteter. For å øke omfanget trengs det flere og større leveranseavtaler og mer kompetanse og informasjon om ulike strategier for å unngå tørråtesoppen og sikre kvaliteten.

3.1.1.5 Grøntproduksjon

Grøntproduksjonen i Trøndelag er hovedsakelig lokalisert til Frosta, Innherred, Overhalla, Fosen og i Trondheimsområdet. I andre deler av regionen er det gode vekstforhold for grønnsaker og bær, men produsentmiljøet er tynt. Det økologiske grøntmiljøet i regionen er også relativt lite, men kunnskapsnivået er høyt både blant omlagte produsenter og i forsøksringene.

Den største økologiske produksjonen finnes på Innherred, ellers er det mindre produksjoner i Namdalen, på Fosen og i Melhus. På samme måte som for potet, er den største utfordringen for økning av omfanget først og fremst etablering av gode leveringsavtaler. Flere av de produsentene som er i gang kan tenke seg å utvide sin økologiske grøntproduksjon dersom de oppnår avtaler om leveranser på forhånd.

Det trengs å videreføre "døråpner-funksjonen" som NORSØK (Bioforsk Økologiske) har ivaretatt og som har vært retta mot St.Olavs Hospital og storhusholdninger, gjennom prosjektet *For helse, glede daglig brød...Økologisk mat i sykehus*. Denne døråpnerfunksjonen er viktig for å nå et større marked blant storhusholdninger, skoler, større grossister (matvarekjeder), m.fl. Døråpneren har også en viktig funksjon i bevisstgjøringa omkring hvorfor økologiske produkter er dyrere enn konvensjonelle. Større leveringsmuligheter gir grunnlag for flere helkjedeavtaler knyttet til de fire etablerte produsentlagene i regionen.

Når leveringsavtalene er klarert vil det være et behov blant produsentene for en koordinering av produksjoner, slik at produksjonen tilpasses behovet i markedet. Det vil også være en fordel å få til en koordinering av planteoppal, såvarebestilling, utstyr, lager, kvalitetssikring m.m. Koordinatorfunksjonen har Trøndelag Forsøksring hatt fram til nå, og de ønsker å fortsette og videreutvikle denne.

Det finnes også muligheter for videreføring av grøntprodukter i området, gjennom Sousvide-metoden på Heir (Levanger), og forvelling og frysing på MidtGrønt (Steinkjer). Dette ville forlenge sesongen på grøntvarene.

Erfaringene tilsier at det går fint an å oppnå gode avlingsresultat ved økologisk produksjon for de fleste grønnsakslaga i Trøndelag. Agronomisk vil det imidlertid hele tiden være utfordringer knyttet til næringsforsyning, ugras og sjukdommer og skadedyr. Det må kontinuerlig jobbes for å finne godt tilpassa vekstskifte til den enkelte produksjon og hos den enkelte produsent.

Se ellers *Handlingsplan for trøndersk bær- og grøntproduksjon 2005 – 2008*, utarbeidet av Referansegruppen for utvikling av bærproduksjon i Trøndelag (RUBIT).

Konklusjon:

Trøndelag har gode agronomiske forutsetninger for økologisk grønnsakproduksjon og høy kompetanse blant dyrkere. For å øke omfanget trengs først og fremst flere og større leveringsavtaler for de fleste grøntproduktene.

3.1.2 Husdyrproduksjon

3.1.2.1 Melkeproduksjon

Trøndelag har et godt produksjonsmiljø innen økologisk melkeproduksjon og en kan si at økologisk melke- og kjøttproduksjon er motoren i det økologiske miljøet i regionen. Kompetanse og kunnskap er på plass både hos gårdbrukerne, forsøksringene og TINE. Likedan er forsyninga av nødvendige driftsmidler som kraftfôr og såfrø ingen begrensing for økningen av økologisk produksjon på kort sikt. Økonomien og motivasjonen vil være avgjørende for omfanget av økologisk melkeproduksjon i Trøndelag.

Med utgangspunkt i de erfaringene som er gjort i Trøndelag på økologisk melkeproduksjon, bør det være gode muligheter til omlegging på flere bruk. Mange dyktige gårdbrukere har lyktes godt og har fått god økonomi i drifta etter omlegging. Informasjon om løsninger både innen agronomi, driftsteknikk og økonomi vil være viktig hvis flere skal bli inspirert til å legge om.

Økologisk drift krever et større arealgrunnlag enn konvensjonell drift. Det er mulig at dagens utvikling med større enheter vil bidra til bedre rammer for økologisk produksjon, men det er også andre faktorer som avgjør dette, blant annet leiepriser og økonomi. Interessen for omlegging til økologisk er til stede, særlig blant unge brukere, men økt oppslutning omkring produksjonsmetoden fordrer kunnskap og økonomi.

TINE etablerte i 2002 klyngeområder for økologisk melkeproduksjon, der de betaler en merpris for melka. I 2006 ble klyngeområdet utvida. Utenfor klyngeområdene vil ekstrabetaling falle bort fra 2007. I 2005 var ei av fire økokyr i Trøndelag lokalisert utenfor TINEs klyngeområde. En kan anta at disse på sikt ikke vil kunne drives økonomisk forsvarlig uten merpris. Arealene knytta til disse gårdsbrukene vil derfor stå i fare for å bli lagt tilbake til konvensjonell drift.

Utforminga av klyngene vil være avgjørende for lokaliseringa av den økologiske melkeproduksjonen. Nye økologiske melkeproduksjonsbruk må forventes å bli etablert i de kommuner som er omfattet av klyngene, som omfatter omkring en tredjedel av kommunene i Trøndelag.

Forbud mot oppbinding av kyr fra 2011 vil for mange produsenter medføre et behov for investeringer i fjøsbygningene. På enkelte bruk kan dette medføre tilbakelegging til konvensjonell produksjon istedenfor ombygging. For konvensjonell produksjon er det vedtatt et forbud mot oppbinding først fra 2024. En forutsetning for videre omlegging er utvikling av gode og rimelige ombygningsløsninger fra bås- til løsdriftsfjøs.

Den største agronomiske utfordringa ved økologisk melkeproduksjon er å få til store grovfôravlinger og god fôr kvalitet. Det er også behov for mer kunnskap om sammenheng mellom avdråtsnivå og fôringsstrategi. Dette er områder hvor det er viktig å ha en oppgående rådgivningstjeneste, slik vi har det i Trøndelag.

Gjennom prosjektet ØkoKOST har rådgivning i økologisk melkeproduksjon vært ”subsidiert”. Dette prosjektet har vært en viktig faktor for framveksten av økologisk produksjon i Trøndelag, ved at det har bidratt til mange har lyktes med produksjonen. Fortsatt støtte til rådgivningstjenesten er en forutsetning hvis flere skal legge om og lykkes.

10 % av den statlige andelen av melkekvoter som selges ut ved kjøps- og salgsomgangen 2006, er reservert kvote til økologisk melkeproduksjon.

Konklusjon:

Grunnlaget er meget godt for en økning for økologisk melkeproduksjon i Trøndelag i planperioden.

3.1.2.2 Storfekjøtt

Forutsetningene for økologisk storfekjøttproduksjon bør ligge godt til rette i Trøndelag. Det er en rimelig god tilgang på økologiske kalver fra melkeproduksjonsbruk. Videre er det gode forhold for produksjon av både grovfôr og kraftfôr.

Krav om lufting av alle dyr, også okser, som ble innført fra 2006, har ført til en del utfordringer, både hos reine kjøttprodusenter og hos melkeprodusenter med oppføring av okser. Det er så langt gitt dispensasjoner fra dette kravet til enkeltbrukere for en overgangsperiode. En forutsetning for videre omlegging med utgangspunkt i ukastrerte okser er utvikling av gode og rimelige ombygningsløsninger fra bås- til løsdriftsfjøs.

Kastrater kan også være et godt alternativ i økologisk produksjon. Disse kan utnytte beite og grovfôr godt og trenger lite kraftfôr. De er rolige, noe som letter arbeidet ved daglig lufting.

Sjølrekutterende økologisk storfekjøttproduksjon har gode muligheter i Trøndelag. I 2005 var 6 % av ammekyrne i Trøndelag i økologiske driftsopplegg. Ammekyr kan drives ekstensivt, mens man i oppføringa av kalvene kan velge intensitet etter driftforholdene. God tilgang på beitearealer taler for en ekstensiv driftsform, mens egen produksjonen av kraftfôr kan aktualisere en høyere fôrstyrke.

Totaløkonomien i produksjonen vil være avgjørende for hvilket omfang økologisk storfekjøttproduksjon skal få.

Økologisk storfekjøtt kan være en aktuell produksjon også utenfor TINEs klynger for økologisk melk. En kan tenke seg en geografisk spesialisering med økologisk melk i klyngene og oppdrett av kalver og sjølrekutterende storfe utenfor klyngeområdet.

Sammenhengene mellom produksjonsform, slaktekvalitet og økonomi innen økologisk driftsform bør belyses bedre for å hjelpe den enkelte produsent å optimalisere sin produksjon.

Konklusjon:

Det er grunnlag for økning innen den økologiske storfekjøttproduksjonen i regionen. Kunnskapsoppbygging og lønnsomhet innen produksjonsformen er en forutsetning for vekst, og bør fokuseres i planperioden.

3.1.2.3 Sau

Konvensjonell saueproduksjon skiller seg for så vidt ikke mye fra økologisk produksjon. Dyrene eter relativt lite kraftfôr og de tar opp mye av fôret på ugjødsla beiter. Men med hard og sein høstbeiting er overvintringa av kløver vanskeligere. Mange sauebruk har dessuten langvarig eng (med lite kløver), og gjødselmengden på et sauebruk sammenligna med melkebruk er liten. Med mindre kløver og gjødsel er det derfor atskillig vanskeligere å oppnå gode avlinger på et økologisk sauebruk, enn på bruk med melkeproduksjon. I tillegg kommer kravet om omtrent dobbelt så stort bingearreal ved økologisk saueproduksjon som ved konvensjonell produksjon. Lønnsomheten ved større investeringer er imidlertid usikker.

Tyngdepunktet for sauemiljøene i Trøndelag ligger i fjellbygdene i Sør-Trøndelag, men det finnes også en del sau langs kysten og på Innherred. Økologisk sauedrift er i mindre grad lokalisert i fjellområdene. Økologisk sauehold utgjorde i 2005 6 % av produksjonen i Sør-Trøndelag og 7 % i Nord-Trøndelag, og det er 92 bruk med økologisk sauehold. Dette betyr at det er et sterkt fagmiljø for økologisk sau i regionen, og muligheter for videre utvikling av miljøet.

God tilgang på beitearealer om våren og høsten er en forutsetning ved økologisk drift. Det er en utfordring å få til gode høstbeiter og et beitetrykk om høsten som ikke fører til utvintring av både gras og kløver. Der arealgrunnlaget og bygningene er på plass, vil imidlertid mye av saueholdet kunne legges om til økologisk drift i løpet av kort tid.

Årets jordbruksoppgjør vil være en stimulans til økt omlegging på sauebruk. I jordbruksoppjøret ble husdyrtilskuddet til økologisk sau dobla og det ble innført et tilskudd til økologisk lam på 9 kr per slakt, som et ledd i ei storsatsing innen økologisk sauehold. Det er imidlertid verdt å merke seg at Debios krav om ekstra øremerker på økologiske dyr koster 4 kr og 50 øre per dyr. Det er allikevel grunn til å anta at tilskuddsøkningen vil kunne medføre en positiv utvikling av denne produksjonen også i vår del av landet. På kort sikt – og innenfor denne planperioden – anses potensialet for økning av økologisk saueproduksjon i Trøndelag å ligge i de delene av fylkene der arealet ikke er en begrensende faktor.

Konklusjon:

Store deler av saueneæringa har gode muligheter for økologisk drift, men det kreves relativt store arealer og god plass i bygningene for å få til en økning. En vesentlig kunnskapsoppbygging og lokalisering av flaskehals er også en forutsetning for å følge opp regjeringas satsing innen produksjonen.

3.1.2.4 Svinehold

Økologisk svinehold mangler fotfeste i Trøndelag, og er i dag tilnærma lik null. Tilgangen på økologisk fôr var en begrensende faktor i økologisk svinekjøttproduksjon tidligere, men er ikke det nå lenger. Prisen på kraftfôr er imidlertid relativt høy i forhold til kjøttprisen. Kraftfôrprisen vil være avhengig av kornprisen, som må settes slik at det skapes rett balanse mellom økonomien i kornproduksjonen og i husdyrholdet. Det vil være positivt for avsetninga av det økologiske kornet om det blir etablert økologisk svineproduksjonsmiljø i landsdelen. Selv om svineholdet er i tilbakegang i deler av regionen ansees det å være et potensialet for ei slik etablering, spesielt i Nord-Trøndelag.

Krav til utegang er ellers en produksjonsmessig utfordring som det må settes inn ressurser for å finne en løsning på, dersom produksjon av økologisk svinekjøtt skal få noe omfang i vår landsdel.

Kompetanseoppbygging er nødvendig både innen rådgivningstjenesten og blant produsentene hvis en skal lykkes med etablering av økologisk svinehold i landsdelen. Hvis vi skal få til et fagmiljø på svin i Trøndelag behøves det også ei betydelig satsing retta mot det konvensjonelle produsentmiljøet og mot slakteri- og nedskjæringsbedrifter. Med ei slik satsing kan Trøndelag bli i stand til å produsere sin andel av økologisk svinekjøtt på sikt.

Konklusjon:

Trøndelag bør ha forutsetninger til å få etablert et fagmiljø på svin, hvis det settes inn ressurser i alle ledd i verdikjeden.

3.1.2.5 Egg og fjørfe

3.1.2.5.1 Egg

Økologisk eggproduksjon har liten utbredelse i Trøndelag i dag. De driftsmessige forholdene ved produksjonen er prøvd ut i besetninger andre steder i landet og bør kunne være overførbare til våre forhold. Dersom det skal etableres økologisk produksjon av egg i vårt område, må flere produsenter starte opp, for å få grunnlag for kraftfôrproduksjon i regionen.

Når forbudet mot burhøns i konvensjonell produksjon trer i kraft i 2012, kan det være aktuelt for flere produsenter å legge om til økologisk drift.

Prior er den eneste grossisten som pakker og selger økologiske egg. De har i hovedsak sine produsenter lokalisert rundt Oslofjorden og har pakkeri på Rakkestad. Det vil medføre logistikkutfordringer for Prior at det startes opp økologisk eggproduksjon i vår del av landet. Prior ønsker at økningen i markedet i første omgang tas hånd om med utvidelse av produksjonen rundt Oslofjorden. Egg er imidlertid et produkt som er godt egna for lokal omsetning.

Konklusjon:

Trøndelag bør ha forutsetninger til å få etablert et fagmiljø på egg i planperioden.

3.1.2.5.2 Fjorfekjøtt

Økologisk fjorfekjøtt står relativt svakt i Trøndelag. Ved omlegging av deler av fjorfamiljøet til økologisk produksjon vil vi måtte starte fra bunnen av.

Kraftfôret til fjørfe er basert på hvete, en kornart vi har relativt lite av i vår region. En kraftfôrproduksjon vil derfor måtte basere seg på råvarer som blir importert til regionen.

I Rissa ønsker nå Vestfold Fugl AS å etablere et anlegg for slakting og foredling av økologisk fjørfe. Dette vil kunne danne grunnlag for produksjon av økologisk kylling og kalkun på trønderske gårdsbruk.

Konklusjon:

Det planlagte anlegget for slaktning og foredling av økologisk fjørfe vil åpne nye muligheter for etablering av økologisk produksjon av økologisk fjørfekjøtt i regionen.

3.2 Marked

Det er nå generelt en økende bevissthet hos forbrukerne omkring matkvalitet og mat med særpreg. Økologisk produksjon og økologiske produkter oppleves positivt av mange og som noe det er interessant å betale en merpris for. Det er grunn til å tro at interessen for økologisk mat vil øke i tida som kommer, slik den har gjort det i andre deler av Europa de seinere årene.

Det fins ikke fullstendige data over total omsetning av økologiske produkter, verken på landsbasis eller i Trøndelag, men den antas nå å ligge på rundt 2 % av totalomsetninga. Det er med andre ord et godt stykke igjen til 15 % -målet er nådd. Trenden er imidlertid positiv, og COOP og Norgesgruppen kunne i fjor melde om 30 – 40 % vekst i omsetninga av økologiske matvarer. Omsetninga av økologiske produkter er liten, og det er en barriere for økning innen økologisk landbruk, i tråd med Regjeringas målsetting. Dette til tross for den positive trenden i marked og omsetningsledd.

I følge Forbrukerundersøkelsen *Økobarmeter 2005* (EcoCommerce) sa 62 % av forbrukerne at de av og til handlet økologiske matvarer, mens 16 % hadde økologiske varer i handlekurva. Manglende utvalg, pris og problemer med å finne de økologiske varene i butikken var i følge undersøkelsen årsakene til at omsetninga ikke var høyere.

Etablering av helkjedeavtaler har vist seg å være en god måte å få fart på både produksjon og omsetning av økologiske varer. Kontrakter mellom råvareprodusent og foredlings- og omsetningsledd skaper en forutsigbar situasjon for alle ledd i kjeden. Slike avtaler sikrer at varene kommer fram til forbruker og at produsenten oppnår merpris. Det er grunn til å stimulere til etablering av flere helkjedeavtaler spesielt på grøntsida i planperioden.

Produsentsamvirket satser nå mer offensivt på salg av økologisk varer og innen matvarebransjen registreres det større utbud av økologiske matvarer nå enn for noen år tilbake. COOP og Norgesgruppen har til nå vist størst interesse for å omsette økologiske varer, og i vår region har COOP Orkla vært en spydspiss i så måte. Flere kjeder og enkeltbutikker følger nå etter og profilerer økologiske produkter på en offensiv måte. Innen restaurantbransjen er det flere som har utviklet en økologisk meny. Rica Nidelven i Trondheim er en av disse.

I Trøndelag er det de siste årene etablert flere produsenter av lokal mat. En del av disse driver også økologisk. En økologisk produksjon vil tilføre lokal mat en tilleggsverdi, som en del av markedet vil kunne etterspørre. Lokal foredling kan derfor være en mulighet for økt verdiskaping på enkelte bruk.

ØkoMat Innherred har etablert en abonnementsordning for økologiske grønnsaker i Trøndelag. Herfra leveres øko-varer til regionen Trondheim - Namdalen. Fosen er også koblet til gjennom de etablerte produsentlagene. Det leveres økologisk frukt, grønnsaker, brød, egg, frokostblandinger m.m. Det jobbes også for å få med øko-kjøtt i ordningen. De varene som ikke kan skaffes lokalt blir importert fra andre deler av Norge eller utlandet. ØkoMat Innherred er et viktig ledd i helkjedeavtale med grøntprodusenter i regionen. Per i dag har bedriften ca. 500 abonnenter, og den vokser raskt. Bedriften har spennende utviklingsmuligheter. Utfordringene ligger i informasjon til abonnentene, logistikk, transport, lagring, emballasje, pakking, merking og å henge med i utviklingen ved sterk vekst.

Arbeidet som er lagt ned i sykehusprosjektet *For helse, glede daglig brød... Økologisk mat i sykehus* på St. Olavs Hospital i Trondheim har vist at det er mulig å lykkes med omlegging til bruk av økologisk mat på storkjøkken. Regionen har flere storhusholdninger som er potensielle avtagere og det er registrert interesse fra noen av disse i kjølvatnet av sykehusprosjektet.

Sittende regjering har signalisert at statlige kantiner og storkjøkken bør gå foran og etterspørre økologiske matvarer. I Trøndelagsregionen er flere statlige institusjoner lokalisert. Disse er dermed potensielle omsetningskanaler for økologiske produkter. Regionen har også et universitets- og høyskolemiljø. I tillegg til å være statlige institusjoner med ansvar som avtagere, representerer de en kjøpergruppe som tradisjonelt er miljøbevisst og som en dermed kan forventes å være potensielle øko-forbrukere.

Trøndelag har hvert år mange arrangementer og festivaler som er mulige arenaer for mat med særpreg. Trøndersk Matfestival, landbruksutstillinga Agrisjå og Nidaros Bluesfestival er eksempel på møteplasser som kan benyttes til å profilere økologisk mat.

Konklusjon:

Omsetninga av økologiske matvarer i regionen kan økes ved både å stimulere til økt etterspørsel og ved å bedre vareflyten, slik at økoproduktene kommer fram til den interesserte forbruker. Det bør også settes fokus på lokal videreføring. Tiltak må settes inn på alle disse områdene.

4 Målsettinger og tiltak

4.1 Hovedmål

Innen 2010 skal Trøndelag være den ledende regionen i landet på økologisk produksjon, foredling og omsetning

4.2 Delmål

1. Det økologiske jordbruksarealet i Trøndelag skal være 10 % av totalt jordbruksareal.
2. Økologisk melke- og storfekjøttproduksjon skal utgjøre 10 % av melkeproduksjonen i regionen.
3. Den økologiske kornproduksjonen skal være av et slikt omfang at det forsyner husdyrproduksjonen med fôrkorn, uten store behov for årlige reguleringer. Kompetansen om økologisk matkornproduksjon i regionen skal økes.
4. Det skal etableres et miljø for økologisk produksjon av egg og lyse kjøttslag.
5. 20 % av sauebesetningene i Trøndelag skal være økologiske.
6. Areal med og omsetning av økologisk potet, grønnsaker, bær skal fordobles.
7. Kunnskapen om økologisk landbruk i ulike kompetansmiljøer skal økes.
8. Omsetningsmuligheter for økologiske produkter i Trøndelag skal økes.
9. God samhandling mellom aktørene i landbruket innen økologisk produksjon, foredling og omsetning skal videreføres.

4.3 Tiltak for perioden 2006 – 2007

Tiltak retta mot produsent	Ansvarlig	Finansiering	Delmål
Gjennomføre Gratis førsteråd, Rådgivningsavtaler og Dyrkingsgrupper	TFR/TLR	LFR	1,2,3,4,5,6
Arr. markdager, infomøter og andre faglige arrangementer for gårdbrukerne i Trøndelag	TFR/TLR Kommunene	HP	1,2,3,4,5,6
Arr. omleggingskurs for konvensjonelle gårdbrukere	TFR/TLR	HP	1,2,3,4,5,6
Arbeide med utvidelse av øko-melkproduksjonen (TINE vil prioritere rådgivning, samarbeid og informasjon i klyngeområdene)	TINE, TFR/TLR, FMLA ST/NT Kommunene	Egen	2
Gjennomføre prosjekt på ertedyrking	TLR/FKT/Bioforsk	BU/HP	3
Gjennomføre prosjektet <i>Lønnsom produksjon av økologisk storfekjøtt (Øko-kjøtt) *)</i>	TFR TINE/Gilde Mære l.br.skole	SLF/HP/NTFK Gilde	2
	Ansvarlig	Finansiering	Delmål
Oppstart av satsinga retta mot økologisk saueproduksjon, nov 2006	FMNT	Egen	5
Gjennomføre satsing mot sauenæringa, gjennom prosjektet <i>Økosau</i>	Forsøksringene	Egen	5
Etablere fjørfeslakteri og tilhørende produsentmiljø	Rissa utvikling	HP/BU	4

Arrangere møter og fagturner med tema bygningstekniske løsninger innen økologisk melkeproduksjon	TLR/FMST	HP/BU	2
Utvikle kompetanse på økologisk produksjon av egg og lyse kjøttslag	TLR	HP	4
Gjennomføre prosjektet <i>Økologisk matkorn i Midt-Norge</i>	Bioforsk økologiske	SLF	1,3
Etablere god kontakt mellom Debio og kommunal landbruksforvaltning	FMLA ST/NT	HP	7
Fokusere på økologisk landbruk på medlemsmøter og bidra til innspill fra næringa i oppfølging av handl.planen	ST/NT: Bonde og Småbr.lag, og Bondelag	Egen	1,2,3,4,5,6
Gjennomføre prosjektet <i>Økogrønt på frammarsj *)</i>	TFR	SLF/HP/BU/IN	6,7,8,9

Tiltak retta mot forbruker/omsetning	Ansvarlig	Finansiering	Delmål
Gjennomføre øko-profilering på <i>Agrisjå-08</i>	Grønn Hverdag	HP	8
Oppstart av <i>Døråpnerprosjekt – mer økomat i Trøndelag *)</i>	Oikos Midt-Norge	SLF/HP	8
Både prosjektet <i>Øko-grønt</i> og <i>Øko-kjøtt</i> er retta mot forbruker/omsetning *)	TFR	SLF/HP	6,7,8,9

Tiltak for samhandling i verdikjeden	Ansvarlig	Finansiering	Delmål
Etablering for Økologisk forum for Trøndelag, der ledersjiktet hos markedsaktørene og faglagene er representert	FMLA ST/NT	HP	9
Drift av referansegruppe for Trøndelag, videreføring av eksisterende gruppe	FMLA ST/NT	HP	9
Prosjektene <i>Døråpner</i> , <i>Øko-grønt</i> og <i>Øko-kjøtt</i> er innretta mot samhandling i verdikjeden*)	TFR	SLF/HP	6,7,8,9
Kompetanseheving av lærere/forelesere ved fylkenes l.br.skoler og høgskoler	FMLA ST/NT	HP	7,9

*) Disse prosjektene vil antagelig bli slått sammen til ett SLF-finansiert prosjekt med tre delprosjekt.

Forkortinger: SLF Statens landbruksforvaltning
FMLA ST/NT Fylkesmennene i Sør- og Nord-Trøndelag
HP Handlingspl.midler økologisk landbruk, fylkesmennene
TFR Trøndelag forsøksring
TLR Trøndelag landbruksrådgivning
BU Fylkesmennenes bygdeutviklingsmidler
NTFK Nord-Trøndelag Fylkeskommune
IN Innovasjon Norge
FKT Felleskjøpet Trondheim

4.4 Aktørene i handlingsplanen

Trøndelag forsøksring (TFR)

Trøndelag landbruksrådgivning (TLR)

Forsøksringene i Nord- og Sør-Trøndelag

Oikos Midt-Norge
Grønn Hverdag
Bioforsk Økologiske
TINE Midt-Norge
Gilde Bøndernes Salgslag
Sør-Trøndelag Bondelag
Nord-Trøndelag Bondelag
Sør-Trøndelag Bonde og Småbrukarlag
Nord-Trøndelag Bonde og Småbrukarlag
Fylkesmannen i Nord-Trøndelag
Fylkesmannen i Sør-Trøndelag
Mære landbruksskole
Skjetlein videregående skole
NT Fylkeskommune
ST Fylkeskommune

Status for økologisk landbruk i Trøndelag

Det er nå fem år siden sist det ble utarbeida en økologisk handlingsplan for Trøndelag. Planen er oppgradert i mellomtida, uten noen fullstendig gjennomgang. Det er derfor interessant å se hvordan statusen på økologisk landbruk er i dag. Det er også viktig å ha tall med tanke på evaluering av målene i handlingsplanen seinere. Der vi har tall fra 2001, er disse satt inn for å se på utviklinga i løpet av femårsperioden. På en del områder er det vanskelig å finne gode tall for 2001, da søknadene for økologisk var mye mer grovkorna enn i dag (søkte ikke på dyr, da det ikke var kommet tilskudd på økologiske dyr ennå, alt utenom grovfor, korn og grønnkjødsling gikk som "annet økologisk areal")

Tabell 1.

Utvikling i økologisk jordbruksareal og antall bruk i Nord- og Sør-Trøndelag 2001-2005

	Antall bruk i Debio i 2001	Antall bruk i Debio i 2005	Areal (økologisk og karens)	
			2001	2005
Sør-Trøndelag	226	293 (+ 67)	33.446 daa	56.454 daa
Nord-Trøndelag	157	232 (+ 75)	20.189 daa	44.902 daa
Hele landet	2.101	2.484 (+ 383)	266.735 daa	430.326 daa

Kilde: Debio

Siden inngangen til forrige handlingsplanperiode har det økologiske arealet i Trøndelags-fylkene økt med 89 %, mens det i landet for øvrig har økt med 61 %. Sett i forhold til det totale jordbruksarealet i fylket er økologisk drevet areal på henholdsvis 5,1 % i Nord-Trøndelag, 7,3 % i Sør-Trøndelag, og 4,2 % for hele landet. Her er karensarealet inkludert, da det også drives som økologisk.

Åtte kommuner i Sør-Trøndelag har over 10 % økologisk drevet areal: Frøya, Holtålen, Midtre Gauldal, Melhus, Skaun, Tydal, Agdenes og Rissa. Av disse "leder" Holtålen med hele 31,4 % økologisk areal i kommunen. I Nord-Trøndelag er det to kommuner som har nådd 10 % målet. Dette er Høylandet og Røyrvik.

Korn

Et av delmålene i forrige handlingsplan var at 5 % av det totale kornarealet skulle være økologisk. Her er vi ganske nært målet, og med så stor mengde korn i 2004 at det ble problem med avsetningen. Et mål fremover vil derfor være å finne avsetning for det økologiske kornet som blir produsert. Tabellen nedenfor viser utviklingen av det økologiske kornarealet i tidsrommet fra 2001- 2005

Tabell 2. Utvikling av det økologiske kornarealet mellom 2001- 2005

	2001 (% av totalt kornareal)	2005 (% av totalt kornareal)
Sør-Trøndelag	1.760 daa (1.1 %)	7.977 (4.7 %)
Nord-Trøndelag	1.635 daa (0,5 %)	12.299 (3,7 %)
Hele landet	17.001 daa (0,5 %)	59.748 (1.6 %)

Kilde: SLF

Potet, grønt og bær

Arealet av økologiske poteter, grønnsaker og bær er lite i Trøndelagsfylkene. Potensialet for økning er derimot stort, da vi har flere produsenter som vurderer omlegging. Prosjektet *Øko-grønt på fram-marsj* vil også kunne bidra positivt til en økning her.

Tabell 3. Status for økologisk potet, grønt og bær 2005

	2005 (% av totalt areal)
Sør-Trøndelag	193 daa (5,4 %)
Nord- Trøndelag	216 daa (1,0 %)
Hele landet	4.165 daa (1,8 %)

Kilde: SLF

Melk og storfekjøtt

Det er utarbeida en egen handlingsplan for kjøttproduksjon i Trøndelag 2004-2010. Visjonen for denne er at "Trøndelag skal bli den ledende region i Norge på foredling og produksjon av kjøtt". Et av hovedtiltaka i *Handlingsplan kjøtt* er at det utarbeides egne handlingsplaner for de ulike kjøttslag. *Storfe i vekst 2005-2015* starter opp vinteren 2006/2007. En ser for seg et nært samarbeid mellom dette prosjektet og prosjektet *Lønnsom produksjon av økologisk storfekjøtt 2007-2009*.

Som statusen er i 2005, må det settes inn betydelig innsats for å komme i mål med regjeringas målsetting om 15 % økologisk produksjon og forbruk.

Tabell 4: Antall økologisk storfe (melkekyr, ammekyr og øvrige storfe)

	2005, Økologisk storfe (% av totalt antall storfe)
Sør-Trøndelag	2.799 (3,1 %)
Nord-Trøndelag	2.131 (2,0 %)
Hele landet	18.533 (1,9 %)

Kilde: SLF og Debio

Nord- og Sør-Trøndelag hadde mest innveid økologisk slakt på landsbasis i 2005 (ca. 254 tonn til sammen fra begge fylkene). Dette utgjør i dag kun 1,5 % av den totale mengden storfeslakt fra Trøndelagsfylkene. På landsbasis var innveid mengde økologisk slakt av storfe på 912 tonn i 2005. Dette utgjør ca 1 % av total mengde storfeslakt.

Melk

Konsernledelsen i TINE har satt seg som mål at økologisk melk skal ha en andel av totalproduksjonen på 4 % i 2010. TINE er pr 2005 det samvirkeforetaket som har hatt mest positivt engasjement når det gjelder økologisk produksjon. Siden 2001 har innveid økologisk melk økt med 153 % i TINE Midt-Norge sine anlegg. TINE Midt-Norge tar imot 30 % av total mengde innveid økologisk melk i landet.

Tabell 5. Innveid økologisk melk 2001 og 2005 (i tusen liter)

	2001 (% av total mengde innveid melk)	2005 (% av total mengde innveid melk)
Tine Midt-Norge	3.062 (0,7 %)	7.744 (1,8 %)
Landet	14.856 (0,9 %)	25.640 (1,7 %)

Kilde: SLF, Tine Midt- Norge, Tine BA

Sau

Målet i handlingsplanen er at 20 % av sauebesetningene skal drives økologisk i 2010. For å finne ut hvor mye sau og hvor mange besetninger som drives økologisk i dag, er det tatt utgangspunkt i SLFs statistikk over søknader på produksjonstilskudd i landbruket. Økologisk sau søkes kun i søknadsomgangen i januar, og da er det kun voksne sauer over ett år man finner i statistikken. Det er derfor mest naturlig å sammenligne totalt antall voksne sauer over ett år, med økologiske over ett år. Total mengde sau vil derfor være større enn tallene viser. Antall besetninger taes ut fra hvor mange som søker produksjonstilskudd på sau.

Tabell 6. Antall økologiske voksne sauer over ett år, og antall økologiske Besetninger, søknadsomgangen 01.01.06

	Økologiske sauer over ett år (% av tot. ant. voksne sauer over ett år)	Antall økologiske besetninger (% av tot. antall besetninger.)
Sør-Trøndelag	2750 (9,2 %)	43 (7,7 %)
Nord-Trøndelag	2073 (4,3 %)	49 (6,4 %)
Totalt	22864 (3,0 %)	476 (2,9 %)

Kilde SLF

Økologisk areal og søkere i Sør-Trøndelag, 2005									
Kommune	Ant daa økologisk	Ant daa karens	Økologisk areal (daa)	Antall søkere økologisk	Totalt areal i produksjons-tilskudd (daa)	Totalt antall søkere, økologisk	Øk areal i % av totalt areal	Søkere øko i % av totalt antall prod-tilskudd	
Trondheim	2 425	247	2 672	20	59 542	276	4 %	7 %	
Hemne	246	0	246	3	20 594	107	1 %	3 %	
Snillfjord	83	0	83	1	13 062	68	1 %	1 %	
Hitra	0	0	0	0	15 351	72	0 %	0 %	
Frøya	1 435	30	1 465	7	7 135	42	21 %	17 %	
Ørland	651	53	704	6	44 182	160	2 %	4 %	
Agdenes	1 509	1 509	3 018	14	17 476	96	17 %	15 %	
Rissa	4 648	1 254	5 902	33	56 236	276	10 %	12 %	
Bjugn	3 140	41	3 181	16	33 609	149	9 %	11 %	
Åfjord	986	210	1 196	6	29 305	139	4 %	4 %	
Roan	117	0	117	1	9 563	50	1 %	2 %	
Osen	0	0	0	0	8 022	43	0 %	0 %	
Oppdal	448	230	678	6	73 438	272	1 %	2 %	
Rennebu	645	92	737	6	39 682	174	2 %	3 %	
Meldal	384	228	612	2	31 928	120	2 %	2 %	
Orkdal	1 288	538	1 826	8	44 024	191	4 %	4 %	
Røros	1 845	122	1 967	8	22 580	89	9 %	9 %	
Holtålen	4 674	828	5 502	23	17 543	93	31 %	25 %	
Midt. Gauldal	5 568	481	6 049	33	55 432	330	11 %	10 %	
Melhus	10 638	742	11 380	48	70 100	307	16 %	16 %	
Skaun	4 516	279	4 795	22	32 146	167	15 %	13 %	
Klæbu	661	0	661	3	10 299	47	6 %	6 %	
Malvik	1 104	48	1 152	9	15 297	66	8 %	14 %	
Selbu	1 407	115	1 522	9	32 948	182	5 %	5 %	
Tydal	1 027	79	1 106	8	8 774	49	13 %	16 %	
			56 571	292	768 268	3 565			

Økologisk areal og søkere i Nord-Trøndelag, 2005								
Kommune	Ant daa økologisk	Ant daa karens	Økologisk areal (daa)	Antall søkere økologisk	Totalt areal i produksjons-tilskudd (daa)	Totalt antall søkere, økologisk	Øk areal i % av totalt areal	Søkere øko i % av totalt antall prod-tilskudd
Steinkjer	7 574	669	8 234	29	164 280	621	5 %	5 %
Namsos	740	416	1 126	9	19 145	96	6 %	9 %
Meråker	0	0	0	0	10 417	59	0 %	0 %
Stjørdal	5 147	681	5 828	37	87 486	399	7 %	9 %
Frosta	205	56	261	3	22 862	136	1 %	2 %
Leksvik	1 442	392	1 834	10	23 189	124	8 %	8 %
Levanger	6 573	945	7 518	38	136 320	535	6 %	7 %
Verdal	2 949	808	3 757	18	86 822	374	4 %	5 %
Mosvik	30	0	30	1	9 340	53	0 %	2 %
Verran	160	494	654	3	11 451	59	6 %	5 %
Namdalseid	2 118	530	2 648	11	32 105	130	8 %	8 %
Inderøy	3 416	290	3 706	21	52 710	224	7 %	9 %
Snåsa	402	762	1 164	9	36 340	162	3 %	6 %
Lierne	491	176	667	6	15 235	89	4 %	7 %
Røyrvik	390	64	454	3	4 511	18	10 %	17 %
Namsskogan	211	0	211	2	7 912	34	3 %	6 %
Grong	0	0	0	0	21 392	92	0 %	0 %
Høylandet	1 760	201	1 961	12	18 494	105	11 %	11 %
Overhalla	501	344	845	6	43 521	164	2 %	4 %
Fosnes	275	676	951	7	10 107	49	9 %	14 %
Flatanger	264	0	264	2	9 170	53	3 %	4 %
Vikna	216	92	308	3	16 473	80	2 %	4 %
Nærøy	1 639	296	1 935	12	41 458	185	5 %	6 %
Leka	510	52	562	3	10 568	56	5 %	5 %
			44 918	245	891 308	3 897		

Kart over økologisk drevet areal i Trøndelag i 2005

Vedlegg 4

